

Notulen van de vergadering van de Ministerraad op 8 jan. 1951

*'s Morgens te 10 uur aangevangen en 's middags voortgezet, Plein 2b.

Aanwezig: De Minister-President, Voorzitter, en de Ministers Van den Brink, Götzen, s'Jacob, Joekes, Liefstinck, Van Maarseveen, Mansholt, Rutten, Spitzen, Stikker, Struycken en In 't Veld (afwezig zijn de Ministers Van Schaik en Teulings).

Tevens is aanwezig Staatssecretaris Blom.

Secretaris: Drs. J. Middelburg.

---

3. Uniezaken

a. *De verhouding van de KPM tot de Republiek Indonesia*

Minister *Götzen* doet mededeling van een telegram, dat de heer Hens van de KPM op 3 Januari informele besprekingen in Djakarta is begonnen, waarbij als uitgangspunt is gekozen de samenwerking van de KPM en een op te richten (Indonesische) staatsrederij. Men baseert zich daarbij op besprekingen in Nederland; hieromtrent heeft spreker op zijn verzoek thans van Verkeer en Waterstaat verslagen ontvangen van besprekingen op 25 en 29 November, alsmede een nota van Djuanda van 2 December. Aangezien over de nieuwe verhouding van de KPM een memorandum was opgesteld naar aanleiding van interdepartementale besprekingen onder leiding van Minister Stikker, acht spreker het bevreemdend, dat van de hierboven gereleveerde besprekingen buiten Verkeer en Waterstaat niets bekend is.

Minister *Liefstinck* wijst er op, dat de zaak van de KPM voor Nederland van belang is in verband met het feit, dat de vloot van de KPM behoort tot het Nederlandse deviezenvermogen en in verband met de deviezeninkomsten hiervan. De *Minister-President* herinnert er aan, dat deze zaak vooraf geheel in de REA is besproken; het is niet juist als dit verder alleen op Verkeer en Waterstaat zou worden behandeld.

Minister *Spitzen* deelt mede, dat hij op 25 November een onderhandse bespreking met Djuanda en Sumitro heeft gehad, waarbij hij o.a. heeft gewaarschuwd tegen het denkbeeld om een tegenrederij op te richten. Over deze bespreking is een notitie gezonden aan Minuor en Buitenlandse Zaken. Daarna heeft spreker geen contact gehad over deze aangelegenheid. De nota van Djuanda van 2 December is niet aan Scheepvaart, doch aan de heer Bakker van de KPM gericht. De besprekingen in Djakarta worden ook gehouden op initiatief van de KPM.

De *Minister-President* stelt voor, dat degenen, die deze zaak van Regeringszijde behandelen bij elkaar komen om hun standpunt nader te bepalen. Het is wenselijk, dat voor het geval de Regering bij de besprekingen in Djakarta vertegenwoordigd is, niet alleen een vertegenwoordiger van Scheepvaart aanwezig zal zijn. De *Raad* verklaart zich hiermede accoord.

b. *Aanwijzing van Indonesische Hoge Commissaris*

Minister *Van Maarseveen* deelt mede, dat men volgens de heer Lamping overweegt Djuanda te benoemen tot HC in Nederland. Als persoon zal deze zeer geschikt zijn, doch een bezwaar is dat hij geen partij achter zich heeft staan. De *Minister-President* is van oordeel, dat tegen deze aanwijzing geen bezwaar kan worden gemaakt.

c. *De kwestie Nieuw-Guinea*

Minister *Van Maarseveen* deelt mede, dat de nota over het verloop van de Nieuw-Guineaconferentie gereed gemaakt wordt en dezer dagen aan de Kamer zal worden gezonden, zodat volgende week een debat hierover zou kunnen plaats vinden. Bij onderhandelingen als op deze conferentie zal een Regering moeten beginnen met het uiterste standpunt in te nemen. Zij zal daarbij enige armslag moeten hebben zonder dat men van deviatie van haar standpunt mag

spreken. Naar aanleiding van geuite critiek merkt spreker op, dat de Regering nooit heeft toegezegd, dat de Kamer in pleno zou worden geraadpleegd; alleen de Commissie voor Uniezaken zou op de hoogte worden gehouden van de ontwikkeling op de Nieuw-Guineaconferentie, hetgeen ook is geschied. Spreker betreurt, dat Mr. Van der Goes van Naters op eigen gelegenheid enigszins is opgetreden als Minister van Buitenlandse Zaken of van Uniezaken, aangezien de Regering daardoor in een vreemde situatie is gekomen. Spreker meent, dat een Kabinetscrisis op deze wijze wel te bereiken zal zijn, doch dat dit een oplossing van de Nieuw-Guineakwestie niet dichterbij zal brengen, aangezien hierdoor een minder goede verhouding tussen de partijen zal ontstaan.

De *Minister-President* merkt op, dat de meerderheid van de Tweede Kamerfractie van de PvdA, blijkens de brief, die midden December aan spreker is gezonden, onder bepaalde voorwaarden bereid is met een soevereiniteitsoverdracht aan Indonesië accoord te gaan, indien dit voor de goede verhouding tot Indonesië noodzakelijk is, doch dat deze fractie zich bij het Regeringsstandpunt heeft neergelegd. Daarnaast bestaat echter verontwaardiging over het feit, dat Mr. Van der Goes van Naters op dit ogenblik hierover verklaringen aan de pers heeft gegeven. De verhoudingen worden nog gecompliceerder, doordat Mr. Oud zich kritisch heeft uitgelaten over het Regeringsbeleid terzake. Spreker is van oordeel, dat dit Kabinet zich niet alsnog bereid kan verklaren de soevereiniteit over Nieuw-Guinea aan Indonesië over te dragen. Aangezien een deel van het Kabinet niet volstrekt afwijzend staat tegenover een dergelijke overdracht en een van de grote Kamerfracties zich hiervoor heeft uitgesproken is er wellicht reden voor het Kabinet opnieuw te overwegen of er reden is om af te treden. Men zou dan kunnen zien of een homogeen Kabinet is te vormen, dat verzekerd is van een meerderheid allereerst terzake van zijn standpunt betreffende Nieuw-Guinea. Spreker acht het niet wenselijk thans hierover een beslissing te nemen, aangezien Minister Van Schaik afwezig is, terwijl ook nog een nadere uitspraak van de PvdA kan worden verwacht. Spreker acht overigens de beschouwingen van Prof. Romme in de Volkskrant in wezen juist, dat in Nederland een betrekkelijk grote continuïteit van het beleid bestaat. Bij vergelijking met de Regeringen in Frankrijk, België, Engeland, Amerika en West-Duitsland is de situatie in Nederland, ook wat samenwerking tussen Ministers van verschillende richting betreft, gunstig. Het parlementaire debat in Indonesië zal moeten worden afgewacht; indien Indonesië echter herziening wil van de RTC-overeenkomsten zal het Nederlandse Kabinet wel in een moeilijke positie komen. Intussen is ook een nota van Amerikaanse zijde ontvangen, waarin wordt aangegeven, dat Amerika zich buiten de besprekingen tussen Nederland en Indonesië inzake Nieuw-Guinea wil houden, doch wel pleit voor het behoud van de Unie. Minister *Stikker* is over het verloop van de besprekingen tussen Regering en Parlement in Indonesië niet optimistisch. Daarbij komen de moeilijkheden met de PvdA en de VVD. Terwijl de critiek van de VVD op het Indonesische beleid zich aanvankelijk tegen Minister Van Maarseveen richtte, is het laatste artikel van Mr. Oud in het bijzonder gericht tegen spreker zelf. Voor het ogenblik is spreker echter van mening, dat het Kabinet, dat niet voor de eerste maal moeilijkheden met fractievoorzitters heeft, niet moet verdwijnen.

Minister *Van Maarseveen* zou er onder alle omstandigheden de voorkeur aan geven een Kabinetscrisis alleen te laten ontstaan door een conflict met het Parlement.

De *Minister-President* vraagt zich af of Minister Van Schaik nog zal worden gevraagd in verband met het Kamerdebat eerder terug te komen. Dit hangt ook samen met de vraag of in de nota aan de Kamer nog iets zal worden opgenomen naar aanleiding van de beslissing, die Indonesië zal nemen. Minister *Joekes* is van oordeel, dat de nota aan de Kamer niet voor bedoelde toevoeging moet worden opgehouden. Minister *Van Maarseveen* is voornemens aan de Commissie voor Uniezaken nog meer gegevens te verstrekken, o.a. een nota over de eerste reacties op de mislukking van de conferentie. Gegevens over de beslissingen in Indonesië zal men nog nader aan de Kamer kunnen verstrekken. Besloten wordt, dat de nota over de Nieuw-Guineaconferentie omstreeks Woensdag naar de Kamer zal worden gezonden.

De *Minister-President* is van oordeel, dat tegen infiltraties in Nieuw-Guinea actief moet worden opgetreden, indien de berichten hieromtrent juist blijken. Minister *Stikker* meent, dat er op dit ogenblik nog geen aanleiding is in te gaan op de aanbiedingen van Australië inzake hulpverlening bij de beveiliging. De *Minister-President* is van oordeel, dat alleen bij een vijandelijke houding van Indonesische zijde met Australië over de gemeenschappelijke beveiliging besprekingen waren te openen. Spreker informeert hoe het staat met de Tjerk Hiddes, die aan Indonesië wordt overgedragen. Minister *s'Jacob* deelt mede, dat deze gereed is gemaakt en omstreeks 11 Januari naar Indonesië zal vertrekken. Minister *Van Maarseveen* is van oordeel, dat Nederland zich aan de afspraken terzake moet houden en op dit punt geen verkeerd voorbeeld moet geven, tenzij Indonesië zich niet aan de afspraak houdt. De *Raad* verklaart zich hiermede accoord.

d. *De kwestie van de Ambonese militairen*

Minister *s'Jacob* deelt mede Vrijdag een persconferentie te hebben gehouden. Intussen is uit Indonesië bericht ontvangen, dat Simatupang heeft gevraagd waarom de Ambonese militairen niet worden overgebracht naar Nederland of Nieuw-Guinea. Nu van Indonesische zijde de gedachte van het overbrengen naar Nieuw-Guinea wordt geopperd acht spreker het van belang een plan in overweging te nemen om de Ambonese militairen te laten overgaan naar de Radjah Ampateilanden ten Westen van de Vogelkop. In een gesprek met Djumhana heeft spreker de bezwaren hiertegen uiteengezet; indien van Indonesische zijde echter zou worden gevraagd de Ambonese militairen naar deze eilanden over te brengen, zal Nederland dit in overweging kunnen nemen.

Minister *Götzen* merkt op, dat deze eilanden op de weg naar Sorong liggen. Minister *Lieftinck* wijst er op, dat een van de zakelijke argumenten van Indonesische zijde ter ondersteuning van de soevereiniteitsoverdracht over Nieuw-Guinea aan Indonesië berust op de vrees, dat Nederland allerlei elementen uit Indonesië zal aantrekken ter stimulering van separatistische bewegingen in Indonesië. In verband hiermede acht spreker het nieuwe voorstel van Minister *s'Jacob* wel bezwaarlijk; hij dringt er op aan, dat alleen de keus uit de drie mogelijkheden, die Minister *s'Jacob* aan de Ambonese militairen heeft laten voorleggen, wordt gehandhaafd. Minister *Van Maarseveen* onderstreept de bezwaren van Minister *Lieftinck* en wijst er voorts op, dat bij het overbrengen naar Nieuw-Guinea de wachtgelden tot 1/3 worden teruggebracht, zodat Nederland 2/3 hiervan zal moeten betalen en voorts ook leveranties van rijst, onderkomens e.d. zal moeten verzorgen. Minister *Stikker* oppert de gedachte, dat voor het geval Indonesië aan Nederland vraagt de Ambonese militairen naar deze eilanden over te brengen Nederland ook financiële eisen zal kunnen stellen. De *Minister-President* is van oordeel, dat Nederland dan zal moeten vragen, dat Indonesië de pensioenen en wachtgelden volledig zal betalen. Overigens wijst spreker op de mogelijkheid, dat na het overbrengen van de Ambonese militairen naar dit gebied de genoemde eilanden zullen worden geproclameerd als behorende tot de Republiek der Zuid-Molukken. Hierdoor kunnen nieuwe moeilijkheden met Indonesië ontstaan, aangezien men kan stellen, dat de vijandelijkheden tegen de Republiek Indonesia ook van Nieuw-Guinea af worden gevoerd.

Minister *s'Jacob* constateert, dat de Raad niet veel voor het nieuwe denkbeeld gevoelt; spreker stelt voor het antwoord van de Indonesische Regering af te wachten. Aldus wordt besloten.

- - -